

Verschuivende bakens

Sinds kort is er een nieuw Standaard Evaluatie Protocol (SEP) van kracht voor het wetenschappelijke onderzoek. KNAW, NWO en VSNU hebben eendrachtig besloten om de productiviteit van onderzoekers te laten vallen als criterium in de beoordeling van onderzoeksgroepen. In plaats daarvan komt er in het SEP meer aandacht voor kwaliteit, de opleiding van promovendi, wetenschappelijke integriteit en vooral voor de maatschappelijke betekenis van de wetenschapsbeoefening.

Hoewel dit natuurlijk allemaal heel mooi en verantwoord is, vraag je je toch af waarom de bakens nu alweer verzet moeten worden en of de maatschappelijke betekenis voor wetenschappelijk onderzoek überhaupt wel geschikt is als koers. De wetenschap heeft net een stoelendans achter de rug om zich te richten naar het topsectorenbeleid. Een nutteloze exercitie. Uit eigen waarneming weet ik dat onderzoek naar ontwikkelingslanden deels in het keurslijf van dit hersenspinsel moest worden gewrongen. Zelf schreef ik bij een aanvraag voor een NWO-subsidie zonder blikken of blozen op dat een onderzoek naar de handelsval in de jaren dertig van belang was voor een van die topsectoren (ik denk dat iedereen dat wel deed, want met tien topsectoren is er altijd wel een kapstokje te vinden).

Bovendien moeten we ons realiseren dat niets zo fluïde is als de opvattingen over wat nu die maatschappelijke wensen en betekenis zijn. Met maatschappelijke betekenis halen we dus een tollend kompas binnen en dit klemmt temeer omdat een bestendige koers noodzakelijk is om langlopend onderzoek van de grond te krijgen. Er gaat niet alleen veel energie zitten in nutteloze verkooppraatjes die beter besteed zou zijn aan onderzoek en onderwijs, maar ook scheppen zwalkende richtsnoeren extra onzekerheid voor jonge wetenschappers die toch al niet te benijden zijn om hun risicovolle *tenure tracks*.

PETER VAN BERGEIJK
Hoogleraar aan het Institute
for Social Studies van de Erasmus
Universiteit Rotterdam

Ik ben er nogal huiverig voor dat de wetenschap zich als onbedoeld neveneffect louter richt op onderzoeken die onder huidige condities van tijd en plaats geacht worden bij te dragen aan de maatschappij.

We hebben recent terecht afscheid genomen van de consensus van Washington. Meer algemeen: ideeën die voor de crisis geen kans maakten, hebben aan relevantie gewonnen. Voorbeelden zijn het keynesiaanse antwoord van het IMF op de Grote Recessie, de hype rond Piketty's *Capital in the twenty-first century* en het opmerkelijke verschijnsel dat Karl Marx de mondiale lijst van economen in Google Scholar aanvoert (met

65.000 citaten sinds 2009 en op basis van die citaten een h-index van 89). Kortom, in de economische wetenschap weet je nooit of iets impact heeft en wanneer dat gaat gebeuren. Als we gaan evalueren op basis van hoe we nu tegen maatschappelijk belang aankijken, scheppen we visibiliteit in het denken.

Het afscheid van de productiviteit als officiële norm leidde tijdens het symposium 'Social Impact@Sciences' (dat het ISS op 16 april organiseerde) tot veel discussie. Het nieuwe SEP betekent niet dat we teruggaan naar de spruitjescultuur van de nul-publicisten uit de jaren zeventig of dat de academische werkplek weer vrijgesteld wordt van stress en burn-out. Hard werken blijft onontbeerlijk, want goede beoordelingen voor de criteria 'kwaliteit' en 'maatschappelijk belang' zullen niet als manna uit de hemel vallen. Academics is in het SEP een nieuwe taakverzwaring toebedeeld en ofschoon dat terecht kan zijn, betekent dat toch gewoon: extra werk.

Het opheffen van de maatstaf voor productiviteit verhult dus slechts dat academisch werk, anders dan vaak gedacht en beweerd, een uiterst stressvolle hoog-competitieve activiteit blijft.

